

Одлука жирија за доделу награде „Војин Милић“ за најбољу књигу објављену 2014. године из области социологије

На основу анализе испуњености услова Правилника о награди „Војин Милић“, као и квалитета 35 приспелих књига за награду, жири је уврстио 16 књига у шири избор за доделу награде. Компаративном анализом научног значаја и сазнајних резултата књига које су ушле у шири избор за доделу награде, жири је једногласно донео одлуку да у ужи избор за доделу награде уврсти следеће три књиге: 1. Слободан Антонић, Моћ и сексуалност: социологија геј покрета; 2. Тодор Куљић, Танатополитика, социолошкоисторијска анализа политичке употребе смрти и 3. Мина Петровић, Друштво и градови: између локалног и глобалног. Избор најбоље књиге од три предложене показао се у раду жирија као веома сложен и одговоран задатак, јер нису постојале битније разлике у квалитету књига. Жири је на основу анализе теоријско методолошког приступа, систематичности, целовитости, темељности, критичности, објективности, као и примене компаративних приступа и хијерархијских нивоа анализе проблема дао предност књигама Слободана Антонића и Тодора Куљића, али пошто није био у могућности да пронађе битније разлике у сазнајном квалитету ових књига, једногласно је донео

ОДЛУКУ

да награду Српског социолошког друштва “Војин Милић” за најбољу књигу у 2014. години деле Слободан Антонић за књигу Моћ и сексуалност: социологија геј покрета и Тодор Куљић за књигу Танатополитика, социолошкоисторијска анализа политичке употребе смрти.

Образложење Одлуке за награду књиге Моћ и сексуалност: социологија геј покрета Слободана Антонића

Књига Слободана Антонића Моћ и сексуалност – социологија геј покрета представља монографску студију о геј покрету као веома значајном феномену модерног друштва који својим идеолошко програмским идејама, начином и организацијом деловања изазива не само друштвене, већ и политичке, културне и научне контроверзе, као и контроверзе унутар властитог покрета, организације и програмског деловања. Унутрашње и спољашње контроверзе чине геј покрет веома сложеним феноменом за систематично, методично и објективно научно истраживање које би омогућило разумевање суштине природе геј покрета, његових идејних циљева, као и друштвених последица практичне реализације њихових

циљева. Но, Слободан Антонић је показао маестралну способност да следећи социолошко антрополошки приступ (универзалне циљеве заједнице и универзалне циљеве човека) као теоријски оквир анализе геј литературе, покаже њене оправдане захтеве, као и њене сазнајне празнине, противречности, манипулацију, скривене идеолошке циљеве и агресивне методе борбе за остварење својих идејних циљева. Поред ове вредности књига садржи низ других вредности, од којих ћемо истаћи следеће:

- Друга вредност књиге огледа се у свеобухватном приступу који се креће од анализе организације геј покрета, метода и програма њиховог деловања, које је првобитно било усмерено на признање и укидање дискриминације, да би у каснијој фази било усмерено према дубљим друштвеним захтевима за институционалном трансформацијом брака и породице и захтевима за стицањем права за оснивање истополних бракова и права на усвајање деце;
- Трећа вредност књиге огледа се у систематичности анализе и логичној повезаности чињеница и ставова који не остављају ни мало сумње у објективност изнетих ставова и који књигу чине разумљивом и научно убедљивом;
- Четврта вредност књиге огледа се у сувереној комбинацији различитих теоријских нивоа анализе који књизи дају не само сазнајну вредност и убедљивост, већ друштвено практичну вредност и убедљивост, дајући могућност и ширим друштвеним слојевима да схвате суштину проблема;
- Пета вредност књиге огледа су у коришћењу обиља различитих извора података, научних, институционалних, статистичких, медицинских, медијски, који књигу чињенично чине аргументованом и убедљивом;
- Шеста вредност књиге огледа се у ауторовом веома методичном излагању ставова са којима се не слаже, при чему се са пуно обзира односи и према ставовима са којима се слаже и са којима се не слаже, што књигу чини сазнајно објективном;
- Седма вредност књиге огледа се у доследној критичности коју је аутор изразио следећим речима: *Определио сам се за умерени нормативни положај. Трудио сам се да изнесем аргументацију а тек затим своје вредносно становиште... рецимо zaloжио сам се за толеранцију, али у њеном класичном либералном значењу... Дакле као што закон не би смео да забрањује поједине видове сексуалности, он не би смео ни да нам намеће обавезу да их све једнако вреднујемо, те да такав систем вредности пропагирамо у јавним установама.*

Закључак

Аутор је у књизи аргументовано и убедљиво показао да ЛГБТ организације у САД делују на принципима политике интересних група које користећи плурализам демократског деловања

оснивају лобистичке организације у различитим значајним и утицајним државним и друштвеним институцијама, које својим отвореним и инсајдерским деловањем врше снажан притисак на политичко законодавне структуре у спровођењу темељних друштвених институционалних промена према интересима ЛГБТ популације, а с друге стране мобилизацијом лобистичких интересних група у научним, медијским, професионалним круговима стварају утисак демократске легитимности, друштвене оправданости и научно и вредносне заснованости својих интереса. Књига Слободана Антонића представља веома значајан научни допринос социолошком проучавању ЛГБТ покрета, његове организације, начина деловања, скривених и манифестних циљева и у том погледу представљаће незаобилазну литературу за објективно сагледавање циљева и деловање покрета, као и за институционално вредносно и практично одређење према овом покрету и његовим циљевима.

Образложење Одлуке за награду књиге Танатополитка (Социолошкоисторијска анализа политичке употребе смрти) Тодора Куљића

Након деценијског систематског истраживања културе сећања, Тодор Куљић је написао монографију која продубљује део тематике садржане у наведеном проблемском пољу. Сам назив књиге добро означава њену централну тематику. Синтезом теоријских и методолошких приступа у тумачењу феномена смрти присутних у различитим наукама, успостављени су темељи граничне дисциплине у чијем фокусу је изучавање смрти као друштвеног феномена у упоредно-историјској перспективи. Премда нису негиране друге димензије смрти, попут антрополошке или метафизичке, она је проучавана пре свега као симболички капитал – систем значења који у одређеном контексту (историјском) постаје изузетно важан идеолошки и политички ресурс.

Систематизација и уопштавање утврђених чињеница о низу видова политичке манипулације смрћу и умрлима водила је откривању механизма који се налази у основи њене инструментализације. Премда се садржински могу веома разликовати у идеолошком и историјском смислу, ти механизми имају заједничку константу у разноврсним манипулативним праксама. До откривања и тумачења механизма аутор Танатополитике долази преко тестирања опште претпоставке “да се смрћу и мртвима могу успешно правдати неједнакости међу живима” (с. 365) на разноврсној историјској грађи.

Неколико је кључних домена у којима је тумачен проблем симболизације смрти у политичке сврхе. Након утврђивања категоријалног апарата и претходне напомене да се може политизовати „само субјективно осећање нестанка оног појединца који је важан [...] за шире скупине (партије, државе, нације)” (стр. 81), у историјском контексту истражена је и објашњена

структура церемонијала која прати смрт. Јер, како аутор истиче, „[з]апамћене смрти стичу смисао и постају симболи вредности који се одржавају преко ритуала. [...] Ритуали су делатни оквир за наметање групног смисла, али и за правдање интереса”(стр.11). Својеврсном деконструкцијом симболике погребних ритуала (на сахранама важних историјских личности, код масовних сахрањивања, поновних сахрана посмртних остатака ратника, светаца итд), аутор проналази кодове из којих је могуће директно ишчитавање интереса различитих друштвених група (владајућих). Идентичном закључку водило је тумачење споменичке културе и симболике гроба и надгробних споменика, као и широког спектра културних пракси јавног опхођења са смрћу. Исто би се односило и на владајуће представе смрти које, упркос учесталим променама коришћене симболике, задржавају класну и друштвено-интегративну улогу. Отуда и издвајање неколико битних танатополитичких образаца попут: „појединац је смртан, али група није” или „[р]азне врсте политичких заједница истицане су као морално и вредносно надмоћне несмртне целине. Самим тим је и умирање за политички надмоћан колектив хероизовано као добра смрт” (стр. 365, 366), итд.

Закључак

Приказом тек незнатног дела изузетно сложених низова значења насталих у друштвеном посредовању смрти којим се ова књига бави, наговештени су њени квалитети. Жири стоји иза оцене да је реч о штиву темељеном на обиљу грађе и релевантне литературе, са објашњењима и аргументацијама изведеним у складу са високим стандардима научно-истраживачког рада у домену друштвених наука, стилски и језички ауторски препознатљиво. Бави се изузетно значајном темом, табуисаном, не само у друштвеним наукама, него и јавном дискурсу. Уверени смо не само да ће побудити пажњу многих читалаца, него и да ће представљати подстицај будућим генерацијама социолога да се баве истраживањима недовољно расветљених аспеката танатополитике, као и да се смело упусте у посве нове, једнако захтевне, сазнајне изазове.

Жири за доделу награде „Војин Милић“ за најбољу социолошку књигу домаћег аутора

Милош Немањић, научни саветник

Радош Радивојевић, ред. проф. Техничког факултета у Новом Саду

Јасмина Петровић, ван. проф. Филозофског факултета у Нишу